

Udfastet i visse Tilfælde at give Vidnerne saavel Diæter som Rejsegodtgjørelse, nemlig i det Tilfælde, at Vidnet bor længere borte fra det Sted, hvor Retten holdes, end 3 Mil pr. Jernbane og ellers 1 Mil; i saa Tilfælde tilkommer der Vidnet en Rejsegodtgjørelse af 1 Kr. pr. løbende Mil og 4 Kr. daglig i Diæter. Det vil heraf fremgaa, at, dersom man udsætter sig for flere Gange at skulle føre disse Vidner, udsætter man sig ogsaa for temmelig store Bekostninger. Endnu skal jeg i denne Forbindelse omtale, at Lovforslagets §§ 172 og 183 aabne Parterne Udsigt til at anvende en meget forfornet Fremgangsmaade, hvis Detailler jeg ikke skal komme ind paa, men hvis Væsen, saa vidt jeg har opfattet dem rigtig, bestaar deri, at Parterne kunne melde sig for Retten med deres Bevisligheder og forlange enten samme Dag mundtlig at procedere, eller at der bliver ansat et senere Møde, hvor de kunne procedere Sagen. Jeg anser det for muligt, at Parterne da kunne have deres Vidneforklaringer tilrede paa den Maade, jeg nævnte, navnlig ved at lade Vidnerne føre tidligere og lade deres Udsagn protokollere. Om der nu, i Genhold til disse 2 Paragrafer 172, og 183, mulig kunde udvilles en Procedure i Praxis som det Regelmæssige, temmelig forskjellig fra det Billede, som Lovudkastet har forsøgt at give af Proceduren og forskjellig fra Bevisumiddelbarhedsystemet, som Udfastet har villet fremme og føre ud i Virkeligheden, derom er det vistnok særdeles vanskeligt nu at udtale nogen Mening. Det vilde vistnok være beklageligt, dersom der skulde være overveiede Frygt for, at Udfastets Dispositioner vare af den Bestaffenhed, at det nye System, som det fortrinsvis er Udfastet om at gjøre at faae frem, ikke i Virkeligheden traadte ud i Livet; men om der er en begrundet Anledning til at nære en Frygt i saa Henseende, derom ønsker jeg i dette Dieblit ikke at udtale mig. Jeg har kun villet henlede Opmærksomheden paa de Momenter, som muligvis ville kunne fortjene at komme under Overveielse til Bedømmelsen af dette Spørgsmaal.

Jeg skal hermed slutte. Det har kun været min Hensigt at give en skizzeret Fremstilling af nogle af Hovedtrækkene af Landsretsproceduren og den til samme knyttede Sjøesteretsprocedure, samt en Fremstilling af, hvorledes Udfastets Dispositioner i saa Henseende muligvis ville kunne tænkes at komme til at virke i Praxis. Derimod har det ligget aldeles udenfor min Hensigt i nærværende Foredrag at komme ind paa en Kritik af Lovforslagets Bestemmelser.

Sold: Jeg skal i Modsetning til den sidste ærede Taler væsentlig indskrænke mig til at sige, hvad jeg mener om Sagen i sin Helhed, og ikke indlade mig paa Enkeltheder. Det er jo ganske naturligt, at det for de praktiske Jurister, naar de staa overfor en saa stor Reform som

denne, kan stille sig noget vanskeligt for dem at slutte sig til den med Varme. Det er jo pient-synligt, at det for Enhver, som virker enten som Dommer eller Sagsfører, vil medføre store Vanskeligheder, naar han for sit Vedkommende skulde gaa over til en saa ny Ordning som denne. Smidlertid forekommer det mig, at, naar man er kaldet til, selv om det kun er paa et foreløbigt Stadium, at votere i en saadan Sag, bør man bestræbe sig for at frigjøre sig for dette Synspunkt. For mig har det ialtsald ikke høvt nogen Vanskelighed, da jeg gaar ud fra, at, naar man har modtaget Valg til det danske Folkething, vil man ikke kunne overse Bestemmelsen i Grundlovens § 74, isølge hvilken Offentlighed og Mundtlighed saa snart og saa vidt muligt bør indføres i hele Retsspleien. Det forekommer mig altsaa, at man meget vanskeligt kan stille sig paa et saadant Standpunkt, at man principielt er imod den hele Sag, uden ogsaa at komme i Strid med sin egen Stilling. Det, som det altsaa navnlig maa gjælde om at undersøge, er, om de praktiske Vanskeligheder ved denne Reforms Gjennemførelse i sine Enkeltheder ere saa store, at den maatte strande derpaa. Jeg skal nu for mit Vedkommende ikke forsøge paa at fremhæve disse Vanskeligheder og gjøre dem større, end de i og for sig kunne være, heller ikke skal jeg se Sagen fra dens theoretiske Side, thi dels foreligger der et saa stort Materiale, og dels ville Andre kunne gjøre det bedre end jeg. Jeg har derimod væsentlig i Sinde at gjøre Rede for, hvorledes denne Reform stiller sig for mig, efterat jeg har overveiet den i Genhold til min praktiske Erfaring paa dette Omraade. Det vil ikke kunne undgaa, naar man skal fælde en foreløbig Dom i denne Sag og tage en Position, at man nødvendigvis maa komme til at sammenstille det Gamle og det Nye, med andre Ord til at se, hvorledes det gamle System opfylder sin Bestemmelse, om det i alle eller mange Henseender tilfredsstillende, eller om det maa siges i mange og væsentlige Henseender at være mangelfuldt. Jeg er nu kommen til det Resultat, at dette System lider af store Mangler, og jeg skal tillade mig at antyde, hvori jeg nærmest ser disse Mangler i det gamle System. Vor nuværende Procedure, der kan og bør karakteriseres som skriflig, hvilket jo er dens egentlige Væsen, lider formentlig af den Hovedmangel, at den som saadan er hemmelig og derved ganske ubdrager sig Offentlighedens Kritik; den lider fremdeles meget stærkt under den løubundne Bevissteori, som i Forbindelse med andre procesuelle Regler fører til det Resultat, at det bliver alt for let muligt ved urigtige Benægtelser, ved Tilbageholdelse af Sandheden og ved Undvigelser at naae Resultater, som maa siges ikke at stemme med den virkelige Retssædighed. Endelig mener jeg, at den nuværende Procesmaade giver Sagsøgeren en saa overordentlig slet og vanskeligt Stilling i Sam-